

bi vlada in Nemci potem delali spravo drugod, če bi se na Češkem obnesla. Drugod sprava ni v nemškem interesu, in se Nemci drugače ne bodo ogrevali za njo, ako ne bodo videli, da drugače sprave na Češkem ne dosežejo. Že sedaj je mnogo zamujenega. Nemci so že na Češkem marsikaj dosegli, le še nekaj pridobitev, pa bodo kmalu izrekli, da za spravo jim ni dosti več mari. Zadoji čas je že, da avstrijski Slovani spoznamo svoje prave interese in nastopimo pravo politično pot. Če pravi čas zamudimo, ne bodo se napake več dale popraviti, in veliko odgovornost bodo si nakopali oni, ki bi avstrijske Slované vedé ali nevedé zapeljali na napačno pot, na pot pogube.

Pred vsem bode pač treba Čehé prepričati, da se s tako spravo ne odrečejo svojemu zgodovinskemu pravu, temveč da se mu celo približajo. Stališče čeških politikov je v tej reči malo težavno. Z agitacijami za zgodovinsko pravo so Mladočehi tako narod vneli za zgodovinske pravice, da bi hitro se obrnil od vsacega poslanca, o katerem bi misliti mogel, da dela proti temu zgodovinskemu pravu ali da premalo naglašá avtonomijo češke kraljevine. Poslanci sami bodo morali poprej narod preveriti, da bi sprava ne ovirala uresničenja zgodovinskih pravic, temveč bi bilo celo prvi korak za njih uresničenje. O tem bomo pa govorili drugi pot.

Interpelacija o volilnih dogodkih v Istri.

Slovenski in dalmatinski poslanci izročili so (27. t. m.) poslanski zbornici o silovitih volilnih dogodkih v Istri interpelacijo do ministerskega predsednika grofa Taaffeja, kateri sta ime dala poslanca Perič in Pfeifer in so jo razen jugoslovanskih poslancev podpisali tudi drugi člani konservativnega k uba.

Interpelacija se glasi:

Iz poročila legitimacijskega odseka z dné 1. junija 1891 (priloga 159.) o volitvi dr. Vergottinija, s katerim se je po enoglasnem sklepu odsekovem predlagalo, da naj se ta volitev ovrže, je razvidno, kako nezaslišane nepostavnosti so si nekatere volilne komisije dovoljevale vpričo vladnih komisarjev in deloma celo z njihovim pritrdjenjem, da so italijanskemu kandidatu pripomogli k večini enega samega glasa.

Ni ga bilo pripomočka, da bi se bil v zbornico poklical slovanski kandidat, za katerega je bila očitna večina volilcev, ampak ljudstvo je moralo prevzeti težave in razburjenost nove volitve.

Vladna dolžnost bi bila morala biti, za novo volitev vse potrebno preskrbeti, da bi se mogla vršiti postavno, in v ta namen pred vsem vodstvo volitve izročiti bolj zanesljivim organom, kakor so ga opravljali pri prvi volitvi.

To pa se ni zgodilo. Ko so se marveč pri spomladanski volitvi nepostavnosti vršile še le pri poslančevi volitvi sami, pričela je italijanska stranka pri novi volitvi, ki se ravnokar vrši, svoje nepostavno ro-

vanje že pri prvotnih volitvah, da bi si zagotovila dober izid. Pri tej reči pomaga ji jako dosti čudna prikazen, da imajo premnoge občine svoje predstojništvo v mestih in da občinski predstojniki, ki v kmečkih občinah še volilne pravice nimajo, kakor n. pr. v Poreču, Miljah, Kopru itd., sestavljajo volilne imenike, čuvajo njih pregledovanje, političnim uradom pošiljajo došle pritožbe in sodelujejo pri prvotnih volitvah.

Vsled tega vrše se prvotne volitve pod popolnim vplivom italijanskih dostojanstvenikov, kar ima pa ta hud nasledek, da mestno italijansko prebivalstvo na najneverjetnejše načine nadleguje kmečke volilce. Pri zadnji volitvi storjena skušnja bi bila zahtevala, naj se prvotne volitve vrše v kakem od mesta oddaljenem kraju, ali to se ni zgodilo, pač pa so v kmečki občini pomjanski prvotne volitve predstavili na skrajno mejo jako razprostrte občine v Gažon ter na ta način volilcem jako otežili volitev, italijanskim nevolilcem iz Kopra in Buj pa olajšali prihod na volišče.

Najnovejša poročila z volilnega bojišča prinašajo ravnokar novico, da je bilo v Pomjanu 23. t. m. 13 italijanskih volilnih mož izbranih z večino 4 glasov, ker so za nje glasovali ljudje, ki nimajo volilne pravice, in volilce silovito strahovali na volišče došli mestni prebivalci. V Poreču, kjer ima iz Vergottinijeve volitve dobro znani okrajni glavar Eluschegg svoj sedež, vršila se je volitev 19. t. m. Ob dveh imeli so hrvatski volilci 213 glasov, vseh glasov pa je bilo oddanih 315. Spravili so torej poroške prebivalce na noge, kateri v tej skupini še volilne pravice nimajo, pa so se vse jedno udeleževali volitve. Kakor se poroča, volil je tudi deček 16 let star, 7 nevolilcev pa je neki glasoval celo trinajstkrat. Ko je bila na ta način italijanskim kandidatom zagotovljena večina dveh glasov, bila je volitev od komisije sklenena.

Ali Italijani so sprevideli, da so jo malo predaleč zagazili, ker je bilo oddanih celo več glasov, kakor je v volilnem imeniku vpisanih volilcev; okrajni glavar Eluschegg poročal je torej cesarskemu namestništvu v Trstu, da se je komisija pri seštevanju glasov zmotila, in ga je prosil, da naj se nove volitve razpišejo za 26. dan t. m. Namen je bil dosežen, za slovenske volilce ugodna volitev je bila zabranjena in volilci prisiljeni k novi, hudi volilni borbi.

Enako se je godilo v Vrzaru.

V Miljah so se vršili veliki neredi. Ob dveh popoldne je bila izvolitev hrvatskih volilnih mož zagotovljena, ali italijanska druhal, ki je prevrela v volilno sobo, je napadla Hrvate. Vladni komisar Lukeš je prigovarjal volilcem, da naj ne bodo nehvaležni in da naj volijo Italijane. Volilci, ki plačujejo do 50 gld. davka, pa niso smeli voliti. Na ta način dobili so italijanski kandidatje en glas večine.

Z ozirom na vse to podpisani torej vprašajo:

1. Ali so visoki vladni znani dogodki, ki se vrše pri dopolnilni volitvi poslanca za zahodne okraje isterske?

2. Ali hoče uničiti nepostavne prvotne volitve, kjer so se vršile, in zaukazati nove volitve ter eventualno odložiti tudi glavno volitev?

3. Ali je nje volja, z vsoto odločnostjo ustaviti daljne nepostavnosti in izgrede pri tej volitvi?

Dunaj, 27. oktobra 1891.

Politični pregled.

Domače dežele.

Kakor smo uže v zadnji številki omenili, začela se je poslanska zbornica dne 22. t. m. posvetovati o državnem proračunu. Debata o državnem proračunu vsled skrajšanega posvetovanja o njem ne bode letos prav dolga, ker ne bodo mnogo govorili poslanci iz treh velikih parlamentarnih klubov, kar je dokazala splošna razprava in sploh seje, katere so bile do zdaj. Pri splošni razpravi so največ in skoro izključno govorili mladočeški poslanci. Iz njih govorov se da posneti, da je malo upanja, da bi se oni sporazumeli s sedanjo vlado. Povedali niso sicer nič novega, ne Sokel, ne Dyk, niti Vašaty, ampak ponavljali so to, kar so nam povedali uže pri posvetovanju o proračunu za tekoče leto. K večjemu je bilo novo, kar so povedali o dogodkih v Libercah, kjer so Nemci surovo napadali češke kmete ob cesarjevi navzočnosti, in pa očitanja vladi, kateri se mora zapisati na rovaš, da je cesar v Pragi odgovarjal najprej v nemškem jeziku in potem šele v češkem, dočim so bili cesarjevi odgovori v Libercah izključno nemški. S tem so osolili torej zadnje svoje govore. Glede vnanje politike stojte Mladočehi še vedno na istem stališču, na katerem so stali ob zadnji proračunski debati, ter menijo, da bi bilo za našo državo v vsakem oziru bolje, ko bi se zvezala z Rusko namesto z Nemško. Ko bi se naša država zvezala z Rusko, tako pravijo Mladočehi, odpali bi velikanski stroški za oboroževanje naše vojske, katera mora biti pri sedanjih političnih konštelacijah vedno pripravljena na vojno. Da niso taki govori ugajali vladi, razume se samo ob sebi, posebno pa še zato ne, ker se je v njih najodločneje protestovalo proti češko-nemški spravi, ali bolje rečeno, proti Dunajskim dogovorom, kateri so vladi tako zelo pri sici. Pa tudi poslanci raznih strank so šli demonstrativno iz zbornice ter se izprehajali po hodnikih med govori mladočeških poslancev, odgovarjal celo pa jim ni nobeden. Kako se bode razvozlal ta voz, ne vemo — zavozlan je pa vsakako do sile. Dne 23. t. m. je stavil rusinski poslanec Romanczuk nujni predlog, da bi se pomnožilo število članov v odseku za volilno reformo od 24 na 36, da bi bile v njem zastopane tudi druge državnozbornske stranke in narodnosti, kajti čudno se mora vsakemu zdeti, da ni v tako važnem odseku niti enega rusinskega poslanca, dasiravno živi v Avstriji nad 3 milijone Rusinov. Ta predlog, ki je bil vsakakor prav umesten, podpirali so poslanci Bareuther, Herold in dr. Kajzel, ali dr. Plener se mu je upiral, češ,

da ne gre zdaj rušiti dogovorov, katere so sklenili trije večji državnozbornski klubi glede števila poslancev vsake stranke, ki imajo biti voljeni v važne odseke. Plenerjev predlog je seveda obveljal pri glasovanju, ker so Poljaki potegnili z njim. Poljakom ne diše nič kaj direktne volitve v kmečkih občinah, dočim bi bile Rusinom jako po volji, ter se med njimi podpisujejo v ta namen peticije. Potem je prešla zbornica k dnevnemu redu, ter so se začela posvetovanja o posameznih točkah proračuna. Naslov „najvišji dvor“ vzprejel se je brez vsakega ugovora. Pri naslovu „državni zbor“ oglasila sta se dr. Brzorad in dr. Fuss. Govorila sta oba dva o slabi akustiki zbornične dvorane in pa o pomankljivostih državnozbornskega opravilnika. Pritoževala sta se, da se ne ve, kaj se je zgodilo z večino interpelacij, peticij in resolucij ter da bi morala vlada vedno zbornici poročati, kaj se je z njimi zgodilo. Dr. Brzorad pravi, da bi morali govoriti, ki so govorjeni v nemškem jeziku, priti v istem jeziku, v katerem so bili govorjeni, v stenografski zapisnik, o čemur se pa dr. Fuss ni ujemal z njim. Odgovarjal je tema dvema govornikoma ministerski predsednik grof Taaffe ter solil svoj odgovor z raznimi dovtipi. Glede akustike pritrdil je sicer, da ni posebno dobra; povedal je tudi, da se je uže marsikaj poskusilo, da bi se odstranila ta napaka, kar se pa ni posrečilo. Ne preostaja drugo, nego da se vedejo poslanci med govori mirno, potem bodo gotovo slišali ter razumeli, kar se govori. Glede interpelacij, peticij in resolucij pa vedno skrbi vlada, da kolikor mogoče ustreza željam parlamenta; da jih je pa preveč ter da se jej izročajo prekasno. Vlada ne more precej odgovarjati na interpelacije niti se izreči, kako bode uvaževala razne resolucije in peticije, ker je neogibno potrebno, da se vrše glede njih pozvedbe, za to je pa treba večkrat mnogo časa. Po njegovem mnenju bi se dalo v tem pogledu kaj doseči, ako bi se izvolil iz cele zbornice odsek, ki bi bil glede peticij in resolucij v dotiki z vlado ter bi skrbel, da bi jih vlada v roko dobila med zborničnim zasedanjem, ne pa konec njega, kakor je bila do zdaj navada. Govorila sta še poslanca Schlesinger in dr. Vašaty. Prvi je zahteval, da se vnovič volijo vsi državnozbornski odseki, kateri naj bodo tako sestavljeni, da bodo v njih zastopani poslanci vseh strank. Vašaty je pa ponovil zahtevo, naj se zapisujejo govori poslancev v stenografski zapisnik v tistem jeziku, v katerem so govorjeni. Če ne umeje predsednik dotičnega jezika, izbere naj si zaupnega moža, ki naj posluša govornika namesto njega.

Ogrska. — Zaradi nekkih razžaljivih besed, katere je baje izrekel v ogrskem parlamentu minister pravosodja Szilagyi proti poslancu Horanszkyju, zahteval je slednji od ministra zadoščenja, ter bi kmalu prišlo do dvoboja. Minister Szilagyi je uže dal svojo ostavko. Ker so pa sekundanti stvar poravnali ter se ni izvršil dvoboj, ostal je Szilagyi na svojem mestu.

Za ogrskega primasa bode baje imenovan nadopat Martinsberški Vaszany. Ogrska vlada je baje odmaknila